

МЕТОДИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ-МАГІСТРІВ НА БІОЛОГІЧНОМУ ФАКУЛЬТЕТІ

Л.О.ОМЕЛЬЯНЧИК, В.В.ПЕРЕТЯТЬКО, О.В.ТКАЧУК

Україна, м. Запоріжжя, Запорізький національний університет

Навчальна діяльність у вищій школі має свої закономірності і підпорядкована певним принципам. Її ефективність залежить від того наскільки викладачі усвідомлюють методичні особливості навчання студентів різних освітньо-кваліфікаційних рівнів. І якщо аспектам специфічності навчальної діяльності студентів-першокурсників присвячено чимало наукових досліджень, то проблема навчання студентів-магістрів розкрита недостатньо.

На біологічному факультеті Запорізького національного університету проводиться підготовка фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» зі спеціальностей «Біологія», «Генетика», «Екологія та охорона навколишнього середовища» та «Хімія». Тому, аналіз специфіки організації навчального процесу студентів магістратури є для викладачів нашого факультету досить актуальним.

Розкриття методичних особливостей навчання, на нашу думку, необхідно починати з розгляду особливостей контингенту студентів цього освітньо-кваліфікаційного рівня. На відміну від студентів бакалаврату магістри завжди чітко усвідомлюють, що має дати їм додаткова освіта та якого результату вони прагнуть. Для них є необхідним і отримання знань та вмінь, важливих для професійної самоосвіти, і одержання диплому з кваліфікацією «магістр» як вимоги сьогодення та можливості кар'єрного росту.

Мотивація магістрів також має певну відмінність. У таких студентів виключаються елементи примусу зовнішньої мотивації та переважають внутрішні чинники: самостійність, зрілість, чітке усвідомлення також і власних мотивів отримання ще однієї освіти. Всі ці особливості мають знайти своє відображення під час вибору форм і методів навчання.

Ми розділяємо позицію сучасних дослідників, що організоване в університетах навчання має бути зорієнтоване на самостійне засвоєння знань, осмислення понять, встановлення зв'язків самим магістрантом. Проте, відсутність чіткої системи засвоєння знань, хаотичне й некритичне нагромадження інформації, без орієнтування на встановлення взаємозв'язків є серйозною перешкодою на шляху їх використання.

Відсутність умілого керівництва з боку викладача призводить до ігнорування внутрішніх і зовнішніх взаємозв'язків між науковими поняттями, до безсистемного, поверхового засвоєння знань, які за таких умов не забезпечують достатньої та високої результативності навчання майбутнього фахівця.

Формування професіоналізму має відбуватися в умовах максимальної задіяності студента в процесі навчання. Залученість і зацікавленість студента можна забезпечити через індивідуальний та особистісно-орієнтований підходи до навчання. Адже, «...особистісно-орієнтоване навчання має на меті: розвивати індивідуальні пізнавальні здібності кожного студента, допомогти їм пізнати самих себе, самовизначитись та самореалізуватись, сформувати в них культуру життєдіяльності, яка дає змогу продуктивно будувати своє життя» [3, с.280]. Також важливим є орієнтація на професійну діяльність магістрів, використання на заняттях їх власного життєвого, навчального і професійного досвіду.

За думкою С.М.Резніка, не менш важливим методологічним принципом, який має використовуватися у навчанні магістрів, є діяльнісний підхід, відповідно до якого особистість може розвиватися й формуватися тільки у процесі діяльності [1]. Внаслідок цього висувуються певні вимоги до організації навчально-виховного процесу, розробляються прийоми активізації суб'єктів навчання, тобто навчання набуває знак інтерактивності. За розумінням Т.І.Туркот: «Інтерактивне навчання – це різновид взаємонавчання, де і студент, і викладач є рівноправними, рівнозначними суб'єктами навчання, які чітко розуміють, чим вони займаються, активно аналізують те, що знають, вміють і здійснюють» [2, с.357].

Навчальний план підготовки магістрів передбачає значну кількість лекційних занять. Основною метою лекцій є ознайомлення студентів з певною системою знань, які мають стати основою для подальшої роботи з навчальним матеріалом на практичних заняттях та у професійній діяльності. Використання активних форм проведення лекційних занять є одним із важливих завдань навчального процесу в магістратурі. Одна з головних відмінностей лекцій для магістрів – це діалогічність викладання. Ми в своїй роботі застосовуємо лекції-бесіди, лекції-дискусії та лекції з розборами конкретних ситуацій.

Відносно невелика аудиторія слухачів лекційного матеріалу та вже відзначена активність та зацікавленість магістрів створюють сприятливі умови для активної взаємодії викладача та студентів. Обговорення, бесіда, діалог, дискусія на лекційних заняттях дозволяють концентрувати увагу на важливих питаннях, створювати умови

для більш глибокого осмислення, розуміння та запам'ятовування навчального матеріалу.

Відповідно до проаналізованих особливостей магістрів найбільш поширеними методами навчання на лабораторних і практичних заняттях мають бути такі активні методи, як: бесіда, спільне обговорення, дискусія, виконання практичних вправ, метод конкретних ситуацій, ділові ігри. На заняттях магістрів викладачу не потрібні додаткові зусилля для активізації аудиторії, спонукання їх до самостійності, висловлювання власної точки зору, формулювання умовиводів тощо. Магістри є активними співучасниками освіти, що дозволяє і студентам, і викладачу отримати миттєвий зворотній зв'язок щодо питань, які вивчаються.

Такі форми і методи навчання забезпечують більшу самостійність студентів, а моделювання елементів майбутньої професійної діяльності у практичних завданнях сприяють формуванню уміння аналізувати конкретну практичну ситуацію, яка може виникнути, виділяти істотні риси конкретної проблеми, аналізувати проблему з різних боків, дискутувати, порівнювати різні підходи до вирішення проблеми. У зміст занять для магістрів слід включати реальні ситуації для аналізу із залученням свого власного навчального і професійного досвіду, що забезпечить високий рівень зацікавленості, залученості магістрів та розуміння ними сутності навчального матеріалу. Спільне групове обговорення та дискусії, дозволяють магістрам аргументувати та доводити свою точку зору, сприяють виправленню помилок, знаходженню оптимального рішення в конкретних ситуаціях.

Таким чином, методична особливість навчання магістрів полягає насамперед у використанні активних форм і методів навчання, які максимально відповідають цілям, мотивам та індивідуальним особливостям студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр».

Література:

1. Резнік С.М. Вибір методів навчання в процесі підготовки магістрів спеціальності «Адміністративний менеджмент» archive.nbul.gov.ua/portal/
2. Туркот, Т.І. Психологія і педагогіка вищої школи. Навчальний посібник / Т.І.Туркот. – Херсон: Олді-плюс, 2013. – 516 с.
3. Фіцула, М.М. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. / М.М.Фіцула. – К.: Академвидав, 2010. – 456 с. (Серія «Альма-матер»).

Надійшло до редакції 01.10.2013 року